

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 1'50 din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-črk. rač. št. 17.785
Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna I. Pavliček, Kočevje.

Važne ugotovitve

Na zborovanju Slovenske Straže na Kočevskem smo iz predsedniškega poročila slišali trditve, ki so zelo pomembne v presoji našega narodno-obrambnega delovanja na Kočevskem.

Ugotovilo se je, da je cilj delovanja dokaj že dosežen v tem, ko se je vprašanje slovenstva na Kočevskem že toliko dvignilo, da se je širša javnost v Sloveniji in Jugoslaviji začela zanimati in spoznavati tujakšnje razmere. So dokazi tu, ki to jasno podpro. Kako je bil lep prvi Slovenski dan v Kočevju 1938, pod pokroviteljstvom takratnega notranjega ministra gospoda dr. Korošca. Natančno poročilo o zborovanju je pokazalo, koliko je bilo udeležencev takrat v Kočevju, domačih, okoliških in zastopnikov iz daljnih krajev Slovenije. Važne ustanove, pomembne organizacije, upravne celote v državi in posebej iz Slovenije so bile zastopane. Koliko pa preprostega ljudstva! Isto je izkazal drugi Slovenski dan, seveda v veliko manjši meri, to pa vsled izrednega položaja v državi v vojaškem oziru. Pisma ministrov, slovenskih in srbskih Slovenski Straži ali njenemu predsedniku kažejo zanimanje osrednje vlade za naše slovenstvo na Kočevskem. Razne prilike osebnega stika zastopnikov Slovenske Straže s člani vlade in visokega uradništva doma in v Belgradu so to še bolj pokazale in potrdile. Isto potrjuje nenavadna pozornost in upoštevanje našega glasila „Kočevski Slovenec“ na odločujočih mestih naše državne uprave. Ljubeznivo pismo člana vlade Neslovenca, ki se je prebralo na zborovanju, kaže, da se merodajna jugoslovanska javnost zanima za naše vprašanje in z ljubeznijo spremlja naše delovanje. Imamo dokaze, da je baš nastop kočevskih Slovencev na Slovenskem dnevu vzbudil zanimanje izven naše države. Iz Francije so prišla pisma, ki to potrjujejo, isto iz Nemčije in celo iz Amerike. Eno pismo iz Francije od naših izseljencev je Kočevski Slovenec priobčil. Seveda so to šele početki. Če je začetek dobro zasnovan, raste delo samo po sebi naprej.

Nadaljnja ugotovitev je ta, da je naše delo zblížalo kočevske Slovence med seboj. Zborovanja so postala tako obsežna in splošna, da je vedno zastopano vse kočevsko ozemlje po več ali manj zastopnikih iz posameznih krajev. Do solz ginljiv je prizor, ko vidimo sedeti meščana iz Kočevja z Mozeljčanom in s Slovenci iz Stare cerkve, Borovca, Gotenice, Koprivnika itd. To so razdalje po 30 do 40 km, a razdalje ne delajo težav, ker je čut za skupnost dovolj močan. Po zborovanjih pa si vsi ti naši narodni trpini pripovedujejo med seboj in tožijo svoje težave, svoje potrebe in razne krivice. „Če bi ne bila Slovenska Straža nič drugega napravila, kot da nas je združila in povezala s prijateljstvom in medsebojnim bratskim zaupanjem, je napravila že veliko“, tako je zatrjeval mož iz podeželja. In zares! Kako naj se izvede skupna akcija za samokrepitev, obrambo in uspešno delo, če ni ljudstvo, samo prej povezano z zavestjo skupnosti. V tej skupnosti, ljudstvo samo spoznava skupno bol, skupne želje in skupne cilje, samo začuti potrebo skupnega dela, skupnega nastopa in skupnih žrtev. Do te zavesti je ljudstvo že prišlo, od tod lepa uspela zborovanja, na katera prihite Slo-

venci skoro iz vseh delov kočevske zemlje. Ni majhna žrtev pot iz Borovca v Kočevje ali celo Drage — 50 km. In to vse na lastne stroške! Pa četudi je revščina pri hiši, ki ne pusti kruha na mizo, se pa le dobi toliko, da gredo člani družine na naš slovenski shod v Kočevje. Veliki dr. Krek je vedno trdil: „Kdor se ne zmeni za žrtve in ne vprašuje vedno, kaj to stane, tak je sposoben za vztrajno delo“. Baš ta požrtvovalnost je nam najboljši porok za uspešnost našega dela.

Dosegli smo pa še nekaj, kar nam daje najboljšo nado, da naše delo ne bo zamrlo, to je povezanost naših organizacij na Kočevskem in našega ljudstva na Kočevskem z organizacijami in ljudstvom naših sosednjih slovenskih krajev. Baš to je naša velika radost. Ali ste videli na obeh Slovenskih dnevih krasne vrste organiziranih katoliških fantov in deklet v lepih krojih in narodnih nošah za mogočnimi zastavami! Mi vemo, to jemlje našim nasprotnikom pogum nas cepiti, tlačiti, uničevati, vedoč: kjer je mladina, tam je bodočnost, in čegar je mladina,

temu pripada svet; zato trdimo: baš to je naša velika radost! Mlad voditelj fantovske organizacije v ribniškem okraju je zaklical: „Če gremo sem ali tja, je nam v zabavo, če gremo v Kočevje, v Mozelj, gremo za potrebo“. Videti je, da so si mladi ljudje osvojili to načelo. In če bo to načelo držalo, nas naše delo v bodočnosti prav nič ne skrbi. Glej, ni prireditve v Mozlju, da ne bi prišlo prosvetno društvo iz Kočevja na pomoč v kakršnikoli obliki. In kaj naj rečemo o našem skupnem glasilu „Kočevski Slovenec“! O tem prihodnjic na posebnem mestu.

Če vse te ugotovitve povzamemo, ki so podprte z dokazi, ki jih imamo v spominu in pred očmi, glase takole: Kako je bilo pred nekaj leti! Raztreseni, nismo vedeli drug za drugega, Slovenec Slovenca v sosednji vasi skoraj ni poznal, nikogar ni bilo k nam, o nas se je malo pisalo in del slovenske javnosti nas je že imel narodni smrti zapisane. Danes pa ni več tako! Kočevski Slovenec ni več tako prezrt in tako potisnjen v kot, marveč je bolj upoštevan, stopa vedno bolj v širšo javnost in je vedno bolj zaveden del slovenskega naroda. O, da bi se to z vztrajnim delom Slovenske Straže vedno bolj krepilo! Bog daj!

Na drugem občnem zboru Slovenske Straže

Na II. rednem občnem zboru Slovenske Straže v Kočevju je zastopnik Narodnega odbora g. dr. Podgorski v lepem, izčrpnem govoru izvajal važnost narodnoobrambnega dela:

Ko pride človek v narodno ogrožene kraje, kjer se čuti morje potujčevanja, ko gleda slovenske rane na Štajerskem, v Prekmurju, ko gleda na gorje naših bratov in sester ob Adriji in Soči, bi moral biti človek malodušen, moral bi izgubiti voljo, ko gleda vse to.

Poglejmo brižinske spomenike, to so prvi zapiski, ki so pisani s slovensko besedo v slovenskem jeziku. Leta 1918. je bila morda pectorica ljudi, ki so se zavedali, da so udje slovenskega naroda in gradili so svojo lastno slovensko zgodovino. Tisti ponos in voljo še potrebujemo, da ne gledamo mirno, ko nas tlačijo tuji ljudje, tuji narodi. Biti moramo ponosni, da smo slovenski narod, da govorimo slovenski jezik. Kakor se v nemškem in italijanskem vzdiguje zavest in ponos, tako moramo tudi mi Slovenci pokazati, da smo narod, ki se ne boji, da ga bodo katastrofe uničile, ampak povzdignile in mu dale pravico do svobodnega in lepšega življenja. Da smo ohranili slovenstvo na tako visoki stopnji, se moramo zahvaliti našim dedom in pradedom, ki so skozi stoletja in tisočletja gradili in nam ga zapustili kot dedščino. Tudi mi hočemo graditi po нравnih načelih ljubezen, živo ljubezen do svojega naroda. Narod, ki je naše krvi, se mora zavedati, da uživa naše gostoljubje. Zavedati se mora, da je krog visokega. Le tako ne bo narod doživel nobene krivice. Krivdo za posledice, če se tega načela ne bo držal, bo trpel sam. Kultura današnjega naroda v okviru Jugoslavije je postavila dve ugotovitvi, ki se ne bosta dali izrivati in pozabiti. Da je človeška duša več vredna, kakor celi svet. To je velik nauk tega stoletja, posebno danes, ko živimo v dobi, ki hoče sožitje med narodi postaviti na vse druge temelje, ki jih je razvoj zgodovine ustvaril. Iz starih rodov bodo vstali novi nepremagljivi rodovi. Od otroka do starega človeka moramo vedeti, da bo le na ta način lepša bodočnost našega naroda, vsakega Slovenca in Slovenke, če bo ponosen na

to, da je Slovenec, da je povezan s Srbi in Hrvati v nepremagljivo Jugoslavijo. Resnične so besede, ki jih je zapisal škof dr. Anton Mahnič: Kar je Bog združil, ostane nerazdružljivo.

G. prof. Boje pa je kot predsednik centrale izvajal: Čast mi je, da kot predsednik Slovenske Straže v Ljubljani pozdravim vas, dragi kočevski Slovenci, ki tako vztrajno delate za Slovensko Stražo, ki se tako lepo razvija in vodi vaša prizadevanja, vaše delo. Čast mi je, da se tu na zemlji, ki je tako ogrožena od tuje narodnosti, dobi društvo, ki pazno sledi željam in potrebam prebivalstva. In to vrši Slovenska Straža. Delajte, da bomo vsi ena družina, katera zamore vse.

Bodite krepki in požrtvovalni, da si zgradite živo trdnjavo ne z denarjem ne z upori, temveč z živo voljo, da postanete ljudje vredni na tej zemlji. Kakor vam je znano, da je Slovenska Straža v Ljubljani pretekli teden zbiral dinar za dinarjem za družino, za deco, ki žive na narodno ogroženih krajih na Štajerskem, a drugo leto bomo tudi za vas, dragi kočevski Slovenci, zbiral in ako bo mogoče zadestili vsem vašim potrebam. Dosegli bomo, ker hočemo doseči.

Gospod Knol je podal tajniško poročilo in obenem slovesno sporočil voditelju kočevskih Slovencev g. svetniku Karlu Škulju sklep tukajšnjih Slovencev, da so v skromno oddolžitev za vse njegove velike zasluge imenovali prvi prosvetni dom na Kočevskem po njem in se bo odsedaj imenoval „Škuljev prosvetni slovenski dom v Mozlju“ kot trajen spomin na njegovega velikega inicijatorja. Ta sklep so vzeli vsi navzoči z zadoščenjem in navdušenjem in odobravanjem na znanje,

Dr. Korošec, častni doktor ljubljanske univerze

„Na svoji seji dne 11. decembra 1939 je senat univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani soglasno odobril sklep pravne fakultete, s katerim je bil soglasno izvoljen za častnega doktorja prava predsednik senata g. dr. Ant. Korošec.

Ta čast je bila dodeljena doktorju Korošcu za njegove velike zasluge za ustanovitev, ohranitev in razvoj ljubljanske univerze. Slovesna promocija bo v nedeljo dne 17. decembra t. l. v univerzitetni zbornici.

Tako se glasi poročilo univerzitetnih oblasti, ki smo ga prejeli in ki je napolnilo z radostjo vse častilce našega velikega borca za slovenske politične in kulturne pravice, dr. Korošca. Sto veliko častjo, ki jo je univerza v Ljubljani dodelila dozdaj samo šele dvema odličnikom, odvetniku dr. Majaronu in predsedniku prve češkoslovaške republike dr. Masaryku.

Dekan Anton Skubic:

Jakob Petelin-Gallus

Hvalevredno „Kočevski Slovenec“ opozarja svoje bralce na velike moze naše ožje domovine. Eden največjih mož, ki je s svojim imenom in delom proslavil našo slovensko in ribniško domovino, čigar ime se je za stoletja z njegovimi deli vred izgubilo in zapraskalo po raznih arhivih in predalih, pa je kot zvezda zopet pred dobrimi štiridesetimi leti zasijalo v našo domovino, je Jakob Petelin-Gallus.

Ves svet ga prišteva najduhovitejšim in najplodnejšim glasbenikom 16. stoletja. Njegove skladbe, nekdanje tako znane, čislane in slavljene, so ležale do zadnje dobe zapraskane po raznih arhivih in knjižnicah na Dunaju, v Berlinu, Monakovem, Pragi in drugod. Največ neumornemu raziskovalcu pokojnemu profesorju Josipu Mantuaniju gre zasluga, da je zopet opozoril glasbeni svet na malone pozabljenega skladatelja, kakor gre nevenljiva zasluga Glasbeni Matici v Ljubljani, da je v veličastnih koncertih, pri katerih peva nesmrtna Gallusova dela, prikazala našemu narodu veličino Gallusovega talenta, v veliko čast naše slovenske, osebno ribniške domovine.

Jakob Gallus, — po nemško se je podpisoval za Handla ali Hänla, po slovensko se je pisal za Petelina, v tedanjih humanističnih časih pa so odličnjaki predstavljali svoja slovenska imena na latinski jezik in tako je Petelin postal Gallus, ta Petelin-Gallus je naš slovenski rojak.

Dolgo časa se ni vedelo, kje je bil Petelin rojen, saj je od njegovega rojstva preteklo skoraj 400 let. Samo to je bilo gotovo, da je bil rojen na bivšem Kranjskem, ker se je sam vedno podpisoval za Gallusa „Kranjca“ (Carniolus). Ko pa je zadnja desetletja zopet začela rasti njegova slava po naši domovini in po svetu, ga je seveda marsikdo hotel imeti za svojega rojaka. Nekateri so nam ga bili tako nevoščljivi, da so ga kratkomalo odrekli „Kranjcem“ in so ga hoteli rajši odstopiti nekam Italiji. Seveda smo si skočili za petelina v lase in smo ga dodobra oskubili. Nazadnje je vendar ostal nam Ribničanom, kakor je pisec najverjetnejše dokazal v „Slovincu“ z dne 19. in 26. junija 1938.

Jakob Petelin-Gallus se je narodil leta 1550 (najbrže zadnjega aprila ali 1. maja)

očetu Juriju, trškemu sodniku v Ribnici na hšt. 55. „pri-Rihtarju“ (sedaj pri „Picku“). V Ribnici ima tudi zaslužno spominsko ploščo.

O njegovi mladosti ne vemo podrobnosti, a iz njegovih lastnih besedi — saj je mnogo pisal v svojih glasbenih delih — se da marsikaj sklepati. Njegovi roditelji so bili sicer zelo ugledni, dasi ne posebno premožni, nekako srednje imovita „purgarska“ družina. Tudi sam ni imel nikdar vidnega premoženja. Prvi pouk je dobival v ribniški šoli, ki je že takrat zelo cvetela in ni nikdar prejenjala. Ribnica je imela že okrog leta 1400 sedemrazredno gimnazijo, ki so jo ustanovili in vodili ribniški nad-

Jakob Petelin-Gallus

dijakoni (višji duhovniki, „ercpristerji“, ali, kakor so jim rekali domačini, „razprestarji“). Vzgajali so v nji duhovski naraščaj za vso kočevsko pokrajino, ki je ležala v njihovi duhovni oblasti.

Takrat je ribniško župnijo in naddijakonijo vodil naddijakon Andrej Majer, začetkom videti nekoliko popustljiv, pozneje pa hud nasprotnik sem prihajajočemu Primožu Trubarju in njegovemu luteranstvu. Trubar je bil namreč rojen na Rašici pri Velikih Laščah in je opetovano prihajal v Ribnico po svojih potih za širjenje luteranstva. Včasih so bili boji prav ostri.

Mlademu Petelinu-Gallusu so se zdele te novotarije odvrtni in v neki svoji knjigi (Opus musicum) obsoja „nezdrave misli nekaterih nesramnih in novotarskih ljudi“. Lutrovstvo se je bilo zelo razširilo po Ribnici, zlasti med gospodo; vse tri ribniške graščine: v Ribnici, na Bregu in Ortneku so bile v lutrovskih rokah in shajališe krivoverskih lutrovcev.

Lahko si domnevamo, da je naddijakon Andrej Majer spravil mladega nadarjenega pevca Petelina-Gallusa v samostansko šolo v Stično, ki je pod odličnima opatoma Volfgangom Neffom (1549—1566) in Janezom Zeislem (1566—1576), strogim katolikom in protireformatorjem, zelo cvetela.

hinju, v Gorici itd. Tudi priimek Hočevnar nahajamo po raznih krajih; priimek Kočevnar je pa redkejši in je tudi mlajši, gotovo po razlagi imena iz „Koče“. Hočevje pa brzkone pomeni kraj, kjer voda ponikuje, se izgublja, zgineva. Vsi kraji Hočevje imajo skupno to, da tam res voda zgineva ali zaradi ponikve, ali zaradi suše. Pri Ustju na Vipavskem je studenec, ki se imenuje Hočevce. Ta studenec teče le včasih, kadar je več deževja, potem usahne; rekli bi torej, da teče le, kadar hoče. V Kočevju zgine Rinža na koncu mesta pod zemljo. Pravilno ime po tej razlagi bi bilo torej Hočevje.

Nemški Kočevnarji torej niso bili prvotni naseljenci, ampak so le priseljenci. O tem nam pričajo krajevna imena iz prve dobe, ki so slovenska. Nekaj so jih priseljenci sprejeli, nekaj so jih ponemčili, nekaj so pa svojih ustvarili. Že listina iz leta 1363 našteva pet cerkva, ki nima nobena nemškega imena, dokaz, da so ta imena že stara iz

Stična je bila kot soseda naddijakonata z Ribnico v vednem stiku in je edino ona imela godbeno in pevsko šolo, ki je daleč naokoli zalagala župnije in samostane z godbeniki in pevovodji.

Muziki se je Gallus posvetil z vso dušo že kot deček, kakor sam pravi v predgovoru k prvi knjigi svojih maš (1580), „ne iz dobičkaželjnosti, temveč zaradi duhovnega vžitka in ker ga je vabila njena visoka vrednost in dostojanstvo“.

Verjetno je, da je po svojem šolanju v Stični šel na Reko, v Trst v Benetke, a zapisano to ni nikjer, pa tudi sam nikjer tega ne omenja. Po njegovih skladbah pa bi sodili, da je bil zlasti v Benetkah, kjer je poslušal z empor Markove cerkve večzborna petje in se je tam njegov muzikalni duh navzel tovrstne glasbe. A učil se tamkaj dalj časa ni. Njegova muzika ni ne italijanska, ne nemška, ne francoska ali nizozemska — te šole so namreč takrat najbolj cvetele in slovele —, temveč samo Gallusova. On je sam svoj mojster.

(Konec prihodnjič.)

Osilnica in Draga zahtevata priključitev k Sloveniji

(Dopis iz Osilnice)

Dne 26. novembra je minilo tri mesece, odkar je naša država zapustila pot neprestanih bratskih preprirov in nastopila korak k boljšemu sožitju in lepši bodočnosti vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov, treh nosilcev jugoslovanske državne misli. Dobili smo sporazum, novo vlado. To pa naj bi bil le uvod v splošno preureditev države, v popolno demokratizacijo javnega življenja. Samoupravni banovini Hrvatski naj bi v kratkem sledila tudi avtonomna banovina Slovenija. To smo pričakovali takrat, to tem nujneje zahtevamo danes, ko so naši strokovnjaki ugotovili, da bo Slovenija v novem stanju lahko naravnost izvrstno izhajala; to je v našem narodnem in državnem interesu. Demokratizacija naj se izpelje do kraja! — V času, ko okoli nas grmijo topovi in nas z žalostjo svari severni bratje, ki domačih razmer niso znali pravočasno urediti, se mora tega srečnega razvoja naše notranje politike veseliti vsak pošten in zaveden Jugoslovane, odobravati ga mora tako Slovenec kot Srb in Hrvat, saj je močna država vsem tem enako potrebna.

Če pa se danes kdo veseli tega napredka v naši notranji politiki, se radujemo toliko bolj mi, prebivalci tistih slovenskih občin, ki so še od časov diktature ostale pod Hrvatsko, dasi so prej vedno — vse do leta 1931. — pripadale Sloveniji. To sta Osilnica ter Draga s Travo. Veselimo se ga, ker pričakujemo, da je to najgotovnejša pot, da se znova čimprej upravno priključimo Sloveniji, od katere smo bili tako nasilno in protivoljno odtrgani. Kakor lahko z gotovostjo sklepamo, se bodo meje samoupravnih banovin strinjale z narodnostnimi mejami, če le te niso preveč nejasne in zapletene. Pri nas pa o kaki nejasnosti ni govora. Osilnica in Draga sta prav tako slovenski, kakor je slovensko Prekmurje, Bela krajina ali pa Gorenjska. To dokazuje zgodovina, to potrjuje naš jezik in naša

slovenske dobe. Pa tudi sedanja imena mnogih vasi dokazujejo slovenski izvor. Uvodničar v Slovincu 22. avgusta 1894 jih je že nekdanj naštel: Borovec, Reka, Mala gora, Topli vrh, Škrilj, Poljane, Borič, Brezje, Gaber, Travnj dol, Morava, Toplica, Bistrica, Lahina, Gače, Grintovec, Kleč, Seč, Trnovec, Rodine, Pogorelec, Pleša, Ribnik, Gradec, Kotschen (Koče), Kosizenberg itd. Menda nihče ne bo trdil, da so ta slovenska imena dali vasem Nemci. Morala so biti torej dediščina iz prejšnjih časov. Več jih našteva Ivan Simonič v Kočevskem zborniku.

Ob tej šeststoletnici imamo iskreno željo:

Ker so Kočevnarji prejeli svojo naselbino od Slovencev, ker so z njimi živeli blizu šest sto let, ker so skupno prenašali tlako in strašne turške vpade, naj bi tudi še nadalje lepo v miru živeli in skupno prenašali vse težave in bridkosti, ki jih prinaša sedanji čas.

V. E. S.

Kočevska šeststoletnica

(1339—1939)

(Konec)

Blizu Stare cerkve so opazili vas, ki je brzkone imela še mnogo ljudi iz prejšnje dobe. Zato so vas imenovali Windischdorf t. j. Slovensko vas. Zakaj teh ljudi ni kuga pobrala? Gotovo zato ne, ker je tu izvrsten studenec „Na rebri“, ki ga Kočevci imenujejo danes Reberbrunn.

Novi nemški naseljenci so bili v veliki večini in so zato kmalu ponemčili preostale Slovence.

Zgodovinarji in jezikoslovci menijo, da so se naseljenci začeli imenovati po glavnem kraju naselitve — po Kočevju. Kaj pomeni to ime? Razlage so različne. Najnovejša razlaga meni, da je pravilna pisava in izreka Hočevje. Krajev tega imena imamo več, n. pr. pri Črnomlju, pri Dobropoljah, pri Sp. Tu-

— narodna zavest. Tega nihče ne more tajiti. Nasprotno! Kdor hoče biti objektiven, mora priznati, da je celo ves čabranski okraj in še dalje — etnološko slovenski in da je le narodna zavest tista, ki prebivalce to stran Čabranke in Kolpe dela za Slovence, one na drugi strani pa za Hrvate. Kolpa in Čabranka tvorita tukaj izrazito stoletno mejo med slovenskim in hrvaškim življenjem, in naj ostane tudi v bodoče!

Današnji sporazum je red demokratične miselnosti naše države. V smislu demokracije naj se postopa še dalje pri vseh spornih vprašanjih do končne preureditve države — tudi glede nas, kjer prav za prav stvarno sploh ni oziroma ne bi smelo biti spora! Za enkrat se še nimamo vzroka bati, da bi se sporazum tudi še naprej ne izvajal v tem duhu. Zato smo prepričani, da bo v najkrajšem času ustrezno naši zahtevi: da se čimprej odcepimo od Hrvatske in upravno priključimo Sloveniji! Slovenci smo in Slovenci hočemo tudi ostati! Mi smo v tej smeri storili vse, kar je bilo v naših močeh. Za ta naša prizadevanja vedo tako slovenski kot hrvaški vodilni krogi. Vedo pa tudi, da obstoječega, današnjega stanja mi nikoli nismo in ne bomo smatrali za trajno, ker je uveden na nedemokratičen način, proti naši volji. Leta 1929. so bile sicer res občine Osilnica, Trava in Draga (zadnji dve sta se pozneje združili) z lastnim privoljenjem priključene čabranskemu okraju, toda le pod pogojem, da se ta upravno vključi v okvir dravske banovine, kar se je takrat tudi zgodilo.

Ko pa se je čabranski okraj dve leti pozneje pridružil savski banovini, so s tem tudi Osilnica, Trava in Draga prišle pod hrvaško upravo. Kajpada proti naši volji! Poudarjam: ljudstva takrat nihče ni vprašal za mnenje, v imenu ljudstva pa v tem oziru nihče ni imel pooblastila govoriti.

Razume se, da je takoj sledila reakcija; toda takratna oblast je znala vsak, še tako legalni poizkus, ki bi imel za cilj odcepitev slovenskih občin od savske banovine, zavzeti in onemogočiti, agilne ljudi pa, ki so se žrtvovali za blagor ljudstva, je kaznovala in zapirala. Začasno je — če tudi s kruto pestjo — dosegla svoj namen; več let smo bili obsojeni na resignacijo, toda upanje na pravičnejše čase v naših srcih ni zamrlo.

In danes je zlata zarja že napočila. Samoupravna banovina Slovenija je na vidiku. V njen okvir hočemo priti tudi mi. Še sicer nekateri rovarijo in skušajo to preprečiti — pod pretvezo gospodarske škode, ki da bi jo s tem občine utrpeli. Toda zastarele fraze ne vlečejo več. Ljudje so po mnogih skušnjah in pretopljenih dokazih že zdavnaj prišli do spoznanja, da se za gospodarsko škodo le premnogokrat skrivajo osebne koristi in pa — pomanjkanje narodne zavednosti. Prebivalstvo se dobro zaveda, da bodo njegovi interesi — tako gospodarski kot kulturni — le v slovenski banovini očetovsko zavarovani. Škoda enega, dveh ljudi (v katero pa jaz ne verjamem) pa pri presoji splošnih koristi cele občine in njenih članov ne igra nobene vloge.

Če pa komu iz katerega koli drugega razloga slovenska banovina ne bi bila všeč, naj pač ve, da se je do sedaj še povsod posameznik moral podvreči skupnosti, manjšina večini in da tudi pri nas ne bo izjeme. Ljudstvo pa se je že ple-

Duhovno berilo

Naravna in nadnaravna skupnost človeškega rodu

Prva teh pogubnih zmot je v pozabi tiste človeške medsebojne povezanosti in ljubezni, ki jo nalaga in ukazuje po eni strani skupnost izvora in enakost razumne narave vseh ljudi, naj bodo katerekoli narodnosti, in po drugi strani daritev odrešenja, ki jo je Kristus v spravo za vse človeštvo na žrtveniku križa daroval večnemu Očetu.

Sveto pismo takoj na prvi strani veličastno preprosto pripoveduje, kako je Bog kot krono svojega stvarstva ustvaril človeka po svoji podobi in slinosti (prim. 1 Moz 1, 26—27); in isto sv. pismo nas uči, da ga je obdaril z nadnaravnimi darovi in pravicami in ga namenil za neskončno in večno srečo. Dalje nam pripoveduje, kako so iz prve združitve med možem in ženo vzšli vsi ostali, kako so se namnožili v rodove in razpršili po raznih delih zemlje, kar nam pripoveduje z nedosegljivo nazornostjo in zgovornostjo. In tudi še, ko so se oddaljili od svojega Stvarnika, jih Bog ni nehal smatrati za svoje otroke, ki naj bi po njegovem usmiljenem sklepu spet bili nekoč z njim združeni v prijateljski zvezi (prim. 1 Moz 12, 3).

In apostol narodov je postal glasnik te resnice, ki vse človeštvo združi v eno veliko družino, ko je Grkom oznanjal, da je Bog „ustvaril iz enega vsa človeška plemena, da prebivajo po vsej zemlji, in je odmeril in določil njih bivanju čase in meje, da bi iskali Boga“ (Apd 17, 26).

Veličasten prizor, v katerem gledamo človeški rod v skupnosti skupnega izvora iz Boga: „en Bog in Oče vseh, ki je nad vsemi in po vseh in v vseh“ (Ef 4, 6); v skupnosti narave, ki je v vseh enako iz telesa in neumrljive, duhovne duše; v skupnosti končnega namena in smotra na tej zemlji; v skupnosti bivališča, ki je zemlja, katere bogastev se morejo po naravnem pravu posluževati vsi, da si morejo ohraniti in razvijati življenje; v skupnosti nadnaravnega namena, ki je Bog sam, h kateremu morajo vsi težiti; v skupnosti sredstev, s katerimi morejo ta namen doseči.

biscitno izreklo. Ogromna večina volilnih upravičencev je podpisala zahtevo po priključitvi občin Osilnica in Draga-Trava k slovenski banovini.

Baje nekateri „v imenu volje ljudstva“ pošiljajo delegacije k višjim oblastem, da bi naj Osilnica in Draga-Trava ostali pod Hrvatsko. Toda to delajo samovoljno, od ljudstva niso tozadevno dobili nobenih pooblastil. Kar pa ne izbaja iz volje večine ljudstva, je že v naprej obsojeno na neuspeh.

To sem smatral potrebno pojasniti, da ne bi kje prišlo do nesporazumljenja in da ovržem vse morebitne napete informacije. Od strani prizadetega ljudstva je torej vse storjeno. Nobene prilike nismo opustili, da ne bi na merodajnih mestih izrazili svojih teženj. Vodstvo slovenskega naroda nam je zagotovilo vso podporo. Upamo, da bodo tudi hrvaški krogi dosledni in nam ne bodo delali ovir. Zato pričakujemo, da bo krivica, ki nam je bila prizadejana pred osmimi leti, kmalu spet popravljena. Osilničan.

Kdo bi našteval vsa lažniva gesla, ki so jih rdéči zadnja leta vrgli med množice! Saj bi z njimi lahko sestavil cele litanije. Vsako geslo pa vleče le toliko časa, dokler ima vsaj videz resnice. Ko pa ta lažnivi videz izgine, ko se pokaže, da so dejstva čisto drugačna kot besede, tedaj je onega laganja konec in lažnik začne z drugim.

Komunisti so bili zakleti protifašisti; zdaj korakajo s fašisti proti demokracijam.

Bili so goreči demokrati; zdaj so demokrati vsega krivi.

Bili so največji miroljubi; zdaj hujskajo na vojsko.

Bili so prevneti zagovorniki pravic malih narodov; zdaj so sami tri male narode pogoltnili in vidi se, da bi jim eden ali dva še teknila.

Obrnili so oči na Balkan!

Sami so spoznali, da tukaj na one stare limanice nobenega količkaj razsodnega človeka ne bodo več ujeli. Zato so med slovanske južne narode vrgli nov, nevarnejši in zapeljivi klic:

Notranji pregled

Volilni zakon — ureditev države

Ta teden se je vlada pečala z različnimi političnimi zakoni, ki naj bi jih izdala. V ospredju je bil seveda volilni red za poslanske volitve. Seji vlade so bili predloženi trije načrti, iz katerih bo poseben ministerski odbor izdelal pravi predlog. Vsekakor bo uvedena splošna, enaka in tajna ter proporcionalna volilna pravica. — Kakor pa vse izjave kažejo, volitev v kljub novemu volilnemu redu še ne bo tako brz. Politična javnost se vedno bolj nagiblje k temu, da je treba najprej urediti državo ter še le nato iti na volišče, da bodo volilci vedeli, o čem naj glasujejo. Nova skupščina bi potem v ureditvi države lahko povedala svoje misli ter tudi nekatere stvari še spremenila.

Srbski demokrat Milan Grol za ureditev države

Za tako postopanje se je izrekel tudi eden izmed voditeljev srbijske opozicije demokrat Milan Grol. Ta je dal časnikarjem izjavo, v kateri naglašja, da je najprej treba uvesti v življenje, vsaj načelno tri banovine, nakar bi skupščina lahko rekla svojo besedo. Volitve brez tega bi bile tja v en dan, kar bi bilo zlasti dandanašnji, ko je toliko napetosti v zunanjem svetu in ko s, tudi doma strasti preveč razgrete, kaj nevarno in neprimerno. Da je tako izjavo podal zastopnik demokratske opozicije je močno značilno.

Poročajo

Struge v jeseni. Kakor je znano, je bila naša sicer lepa dolina letos kar trikrat obiskana po povodnji. Voda je odtekla v podzemeljske rove šele 24. junija 1939. Lega naših Strug je namreč takšna, da se od povsod nateče ogromno vode, odteči se pa nima kam. Zato voda ostaja po štirinajst dni na mestu in uniči vse poljske pridelke. Tako je bilo tudi letos, najboljši travnike in njive je zalila voda in tako vse popolnoma uničila. Trava in detelja, ki je bila ravno pred košnjo, ni bila za nobeno rabo in so jo ljudje po odhodu vode kosili in nosili na kupe, kjer še sedaj gnije. Kdor pa se je drznil krmiti s tako krmo, mu je obolela živina in poginila. Toda še veliko hujšo nesrečo je prizadela voda prebivalstvu s tem, ker je uničila glavni živež našega ljudstva, to je krompir in koruzo, fižol in pšenico ter rž in to v nekaterih vaseh popolnoma, tako da so ostale gole njive. Sedaj so seveda pa tudi shrambe popolnoma prazne. Prejšnja leta so kmetje vzredili vsaj dvojje prašičev, od katerih so enega klali doma, da je bilo kaj zabele pri hiši, drugega pa so prodali in si za izkupiček kupili obutve in obleke ter plačali davke. Letos pa nismo imeli prašičev s čim vzrediti, ker nismo nič pridelali. Tudi za živino bo primanjkovalo krme in marsikdo je že moral odprodati najboljšo žival iz hleva, mnogi pa bodo morali to še storiti.

Dobili smo sicer nekaj podpore in odbor za pomoč poplavljenecem je zato kupil vagon krompirja in ga razdelil poplavljenecem po 65 para za kilogram, ker vsled premajhne podpore ni mogel biti cenejši, mnogi niso premogli niti tega plačila in niso prišli ponj, ker nimajo denarja. Da bi bila vsaj vožnja po železnici cenejša? Ali čujte, plačali smo 1400 din! Dobili smo tudi nekaj semenske rži na račun podpore, ali kaj, ko je bilo treba tudi od te rži plačati nad 1000 din samo za vožnjo. Ali ni to nerazumljivo, država in banovina da podporo, na drugi strani jo nazaj jemlje. Premislite, koliko ljudi se je letos prepeljalo za polovično in tudi četrtinsko ceno. Poplavljenec pa so morali plačati celo vožnjo za prevoz najpotrebnejšega živeža zato, ker so največji reveži. Koliko palač se je letos sezidalo v Belgradu in drugod na državne stroške, ko pa se je odbor za pomoč poplavljenecem obrnil na vsa v poštev prihajajoča oblastva in korporacije, naj se pomagata nesrečnim Strugam in pošlje voznine prosto nekaj vagonov živeža za poplavljenec, še odgovora ni dobil. Vsa javnost naj sliši in zve: še davka nam niso še danes odpisali. Finančna oblast je prav tem posestnikom pretekli teden rubila in prodajala na javni dražbi živino in drugo.

Nova krinka komunizma: slovanstvo

Ljudske množice navadno ne mislijo mnogo. So zelo lahkoverne in zaupljive. Kdor jim zna z besedo ali s tiskom pričarati pred oči, kar si želijo, kdor se jim zna laskati, kdor zna izrabiti njih čustva in jih razvneti, za tem drve slepo in brez premisleka.

Takih zgledov imamo danes dovolj. A največji mojster v varanju množic je komunizem.

Različne vabe

Komunisti so navadno povsod v veliki manjšini. V Rusiji jih je v stranki organiziranih samo en odstotek prebivalstva. Zato morajo dobiti druge načine, da ljudske množice spravijo popolnoma v svojo oblast. Ribič lovi postrvi s ponarejeno muho, komunist pa množico z lažnivimi obljubami. Nerazsodne množice planejo po vabi, ker nič ne pomislijo, da se zadaj skriva ostri trnek.

Ali ni to res žalostna jesenska slika iz Strug? Prazne shrambe, prazni hlevi, lakota in beda, žalost in nezadovoljstvo proti vsem, ki bi morali skrbeti za življenje revnih poplavljenec.

Res, da je dala banovina precej denarja za javna dela, ki so se izvršila letos v Strugah in smo ji zato zelo hvaležni, toda vse to je kapljica v morje, kajti ako se odštejejo režijski stroški za razne komisije in da se je dal zaslužek tudi nepoplavljenecem in mladostnikom, je za poplavljenca prav malo ostalo. Misel, da se z javnimi deli pomaga ponesrečencem v zadosti meri, je neumestna, ker je mnogo družin, ki pri javnih delih ne pridejo v poštev, ker nimajo delovnih moči. Pravzaprav se javna dela tudi ne morejo imenovati prava podpora, ker vsak dela v zavesti, da si mora trdo prislužiti podporo.

Zato bi morala javna dela počakati, ker prvo je življenje, ne pa ceste in pota, še manj pa razne palače. Če bi se bilo za polovico denarja, ki se je porabil za gornje delo, nakupil živež za poplavljenca, bi ga bilo za čez zimo zadosti za vse. Taka je jesen v Strugah!

Ribnica. Huda nesreča se je pripetila pretekli teden našemu predstojniku g. Cepudru, ko je odhajal na sodno komisijo v Grčarice. Šel je peš z vodjo zemljiške knjige g. Švajgarjem. Kar pridrvi za njima tik pred Dolenjo vasjo tovorni avto, ki je bil visoko naložen s sodi. Oba gospoda se umakneta še onstran cestnega kamna. Ko pride avto v štrik g. predstojnika, se zvali velik sod z vozila naravnost vanj, ga podre na tla in butne vanj s tako silo, da mu je zlomil eno rebro, drugo pa nalomil. Navzlic bolečinam je gospod predstojnik v svoji vestnosti opravil komisijo, domov prišedši pa je moral k zdravniku in v posteljo. Priljubnemu šefu sodišča želimo skorajšnjega ozdravljenja.

Grčarice. Pretekli teden se je tu vršila konkurenčna obravnava za popravilo župne cerkve in župnišča. Faranov je bilo veliko navzočih in so hoteli večinoma vsi razpravljati v nemškem jeziku, češ da slovenščine niso zmožni. Vodilni organ konkurenčne obravnave pa je zahteval, da se razpravlja v državnem jeziku, to je v slovenščini, nakar se je cela razprava vršila nemoteno v slovenskem jeziku, ker so bili vsi prisotni slovenskega jezika docela zmožni. Za predsednika gradbenega odbora je bil izvoljen gospod Franc Jaklič. Z deli začnemo na pomlad.

Ložine. Tu se je započela zares zanimiva gospodarska akcija, ki stremi za tem, da se pridobi čim več pašnikov. Zato so posestniki dali sekati veliko gozdnih parcel prav do čistega. Le en posestnik se ni pridružil, zato mu morajo njegovo parcelo popolnoma ograditi. Okoličani se sprašujejo, kaj je privedlo Ložince do tega sklepa, izsekati ves les v sedanjem času, ko ima gozd tako odlično ceno, dočim je zemlja na tem kraju bolj malo sposobna za pašnike. Čuje pa se, da je vas dobila v to svrhu izdatno podporo, ne more pa se doznati, od katere strani.

Kočevska reka. Prav neljubo nam je, da se na občnem zboru Slovenske Straže nikdo ni ogasil, da bi povdaril, koliknega pomena in koristi je podporno delo Slovenske Straže, ko nam je poskrbela pravčasno cenena živila v moki in koruzi. Mnogi skoro po vsem kočevskem ozemlju so se na ta način prav dobro oskrbeli za zimo. Sedaj, ko cene tako silno naraščajo, šele vidijo, kolike vrednosti je bilo pravčasno započeto delo za oskrbo s potrebnimi živili. Za znižanje cene je Straža prispevala precej tisočakov. Seveda potrebujejo še in še, zato upamo, da bo Straža s tem koristnim delom nadaljevala. Dobro je, če pride v hišo kak kos obleke za otroke, a še neprimerno boljše je, če je kaj za v lonec. To pomembno delo našega obrambnega društva moramo z vso odločnostjo poudariti ravno zaradi tega, ker zborovalci na občnem zboru S. S. te dolžnosti nismo izvršili. Na takih zborovanjih je vedno tako, da se zanašamo drug na drugega toliko časa, da nazadnje nikjer ni nič. Naj pa te vrstice izpolnijo to neljubo vrzel in izrazijo zahvalo odboru in posebno še skrbnemu predsedniku.

Loški potok. Kar veseli smo, da „Kočevski Slovenec“ tako zvesto poroča o naših težkih prilikah in razmerah. Znova moramo poročati, da je gozdno delo na Hrvaškem za nas še vedno zaprt z izjemo par kompanij iz Malega loga. Še sto in sto bi jih rado po delu šlo, pa nič se ne odpre. Radi bi tudi delali za živila ter upamo, da se še omogoči, saj je vloženo nekaj prošnje na merodajna mesta. Potrebovali bi tudi vsaj pol ducata vagonov cenene koruze, kajti, če ni zaslužka, ni tudi denarja, a za jesti pa mora biti vsak dan. Naj bi merodajne oblasti upoštevale naš težki položaj.

Novice

Krstna slava našega kralja. 13. decembra je imel krstno slavo Nj. Vel. kralj Peter II. Slovesnosti so se udeležili na dvoru Nj. Vel. kralj Peter II., knez namestnik Pavle, kneginja Olga, predsednik vlade Dragiša Cvetković, predsednik senata dr. Anton Korošec, vsi drugi ministri; kraljev vzgojitelj, armadni general Kostić in nekatere druge ugledne osebnosti.

Nj. Vel. kraljica Marija je odpotovala v Švico zaradi posvetovanja z zdravniki, ki so jo pred časom operirali.

Premestitve. Iz šole v Livoldu je bila premeščena gđ. Josip. Erker kot učiteljica na ljudsko šolo v Rob in iz Kočevske reke v Staro cerkev pri Kočevju je premeščena učiteljica gđ. Čok Antonija.

Briga. Po tragični smrti g. učitelja Mehora tukajšnja šola nima nobene učne moči. Otroci so brez pouka. Verouk poučuje župnik iz Borovca v cerkvi.

V ljubljansko bolnico je odšel upravitelj šole v Starem bregu pri Starem logu g. Wilitzer Alojzij. Sedaj so otroci brez pouka.

Ponesrečil se je banovinski cestar Jožef Špringer iz Kompolj.

Ponesrečil se je sodni predstojnik Alfonz Capuder. Povožil ga bi kmalu tovorni avto. Avto je bil naložen s sodi in ravno v trenutku srečanja se je zvalil iz voza prazen, težak sod na g. predstojnika, ga podrl na tla in mu zlomil dvoje reber.

Zunanji pregled

Vojna na morju

Na zahodu še vedno ni nič novega. Na suhem vlada popolni mir. V zraku malenkostni spopadi med izvidniškimi letali. Na morju pa je vojna postala bolj ostra. Potopljenih je bilo veliko število trgovskih ladij, toda nemške podmornice in mine so svoje uspehe drago plačale. Nemčija je izgubila pet podmornic in sinakopala popolno zaporo tudi svojega pomorskega izvoza. Anglija in Francija blokado vsega, kar gre v Nemčijo in kar iz nje odhaja, neizprosno izvajata.

Boji na Finskem - Na zahtevo Finske se sestala Zveza narodov

Na Finskem je odpor napadenega finskega naroda občudovanja vreden. Sovjetske izgube so bile do sedaj izredno hude. Uspehi sorazmerno neznatni, ker sovjetska vojska na suhem niti do glavnih finskih utrjenih črt ni prišla. Od morske strani so imeli Sovjeti nekaj več uspehov zato, ker tamkaj Finska sploh ni branila. Zasedli so nekaj otokov in z bombami obmetavali finska obalna mesta. Vojna na Finskem je pokazala, da sovjetska vojska daleč ni to, kar se je o njej napovedovalo. Je pod slabim vodstvom, slabo opremljena, slabo preskrbljena in brez vsakega ognja. Uspehi gredo le na račun velikanske premoči, saj pride na enega finskega vojaka 40 sovjetskih. Vojna na Finskem je razblinila vse govoričenice o bav-bavu rdeče armade in sovjetsko poveljstvo prihaja do spoznanja,

da je za Sovjetijo res sreča, da ni zapletena v kakšno veliko vojno, in da je za njo edina rešitev, ako se še nadalje skrbno izogiba, da bi se zapletla v kakšno pravo vojno s kakšno velesilo.

Rusi zahtevo Zveze narodov po ustavitvi sovražnosti na Finskem odklonili

Razlogi, na katere se sklicuje Molotov, so: 1. da Sovjetska Rusija prizna samo eno vladu, in to vladu, ki je bila pod imenom „ljudske vlade“ imenovana drugi dan po napadu v neki finski vasi, in 2. da je Poljska še vedno zastopana v svetu Zveze narodov. Molotov smatra za izzivanje, da je tajništvo Zveze narodov sploh vzelo v razpravo prošnjo finskega zastopnika dr. Rudolfa Holstija. Zatrjujejo, da bo Sovjetska Rusija pretrgala odnose z Anglijo in Francijo.

Mir in vojna na Balkanu sta odvisni od italijanske in sovjetske politike

Tako smo v začetku decembra prišli do zanimivega stanja. Niti Nemčija, niti Anglija in Francija ne bodo odločevale o nadaljni usodi južnovzhodne Evrope, ampak mir in vojna na Balkanu sta odvisni v glavnem od italijanske in sovjetske politike na Balkanu, od načina, kako se bosta ti dve sili srečali in spravili v sklad svoje „življenske interese“ na tem prostoru.

Kočevski Slovenec

je narodno obrambni list. Vljudno Vas prosimo, da zaostalo naročnino za to koledarsko leto poravnate po priloženih položnicah čim preje!

Slepi otroci

ki se šolajo v zavodu za slepo deco v Kočevju bodo v soboto 16. decembra ob 8. uri zvečer in v nedeljo 17. decembra ob 3. uri popoldne vprizorili lepo

božično akademijo

z igrico, glasbenimi in pevskimi točkami.

Božično igrico „ROŽNI VENEC“ je napisala slepa gojenka tega zavoda. Slepi otroci nam bodo skušali čim lepše prikazati skrivnost svete noči in lepoto božičnega praznika. Pridite, da se boste z njimi pripravili nanj! — Vstopnina: 8, 6, 4 in 2 dinarja.

Čisti dobiček je namenjen za obdarovanje revnih slepih otrok.

Vino

pristno, po konkurenčni ceni dobite pri Centralni vinarni d. d. Ljubljana VII. Frankopanska ulica št. 11.

Naša dobra knjiga

za vsakogar

178 skrbno izbranih kolekcij po izredno znižanih cenah.

- I. Mladinski spisi in slikanice
- II. Kolekcije za dijake
- III. Leposlovna dela
- IV. Jezikoslovje

- V. Znanstvena in poljudno znanstvena dela
- VI. Strokovno slovstvo
- VII. Gospodarske, gospodinske in praktične knjige
- VIII. Nabožno slovstvo

Cene so tako nizke, da jih bo zmogel vsak.

Izbira je pestra in bogata, da bo lahko vsak po svojem okusu in želji izpolnil svojo knjižnico.

Nočemo,

da ostajajo ljubitelji lepe, dobre knjige zaradi težkih razmer brez duševne hrane.

Hočemo,

da pride naša dobra knjiga v sleherno slovensko hišo; zato zahtevajte prospekte.

Jugoslovanska knjigarna - Ljubljana